

УДК167:008

**БОЛОНСЬКА СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА ЗАХІДНОЇ
ЄВРОПИ**

Щербина І. С. студент інженерно-енергетичного факультету
Миколаївський національний аграрний університет, Україна
Науковий керівник – асистент Гула Л.В.

У статті розглядається процес впровадження принципів Болонського процесу в університетську систему освіти України, перегляду методології

контролю якості освіти в системі вищої школи та порівняння її з країнами Західної Європи.

The article deals with the process of introducing the principles of the Bologna process into the university system of education of Ukraine, reviewing the methodology of quality control of education in the higher education system and comparing it with the countries of Western Europe.

Могутні інтеграційні процеси, все більше захоплюючи всі сфери суспільного життя, вимагають адекватних відповідей від вищої освіти, посилення організації підготовки сучасного фахівця, що відповідає всім вимогам міжнародного співтовариства. Стрімкий розвиток України визначається в загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури: свобода дії і слова, права людини, парламентаризм, лібералізація та інші невід'ємні атрибути суспільного демократичного співтовариства, що додасть новий виток до розвитку особливостей українського суспільства та розвитку вищої освіти в країні, яка має давні міцні традиції.

Інтеграційний процес полягає у впровадженні європейських норм та стандартів в науці й освіті, розширенні власних культурних і наукових досягнень в ЄС. Дані кроки спрямовані на зміцнення в Україні європейської культурної ідентичності і посилення інтеграції в загальноєвропейське інтелектуально-освітнє середовище [1]. Особливо важливим є виконання сумісних культурних, наукових і освітніх проектів, залучення українських педагогів, вчених та фахівців до загальноєвропейських програм наукових і освітніх досліджень. Інтеграція в Болонський процес покликана сприяти європейській співпраці університетів й усуненню перешкод на шляху мобільності студентів і викладачів у межах країн Болонського процесу. Болонський процес у ході свого розвитку пройшов ряд етапів, на кожному з яких поповнювалося коло країн-учасниць процесу і декларувалися нові цілі.

Головними документами Болонського процесу є Велика Хартія університетів, Сорбонська декларація, Лісабонська конвенція і Болонська декларація. Вивчення документів Болонського процесу дає можливість не тільки зрозуміти сенс ентузіазму європейських країн, але і припустити, навіщо потрібні реформи, які упроваджуються в освітній системі України [2].

Для успішного впровадження принципів Болонського процесу в українські заклади вищої освіти (ЗВО) було введено три рівні навчання: бакалавр, магістр і аспірантура. Впровадження рівня бакалавра стало одним з головних експериментів Болонського процесу [3]. Цей експеримент був направлений на здешевлення масової вищої освіти та підготовку людей, що мають базові знання, до яких можна було б швидко приєднати в процесі навчання спеціальні знання, залежно від інтересів працедавців.

Наступним йде рівень магістра. У Лісабонській конвенції і Болонській декларації підкреслюється, що для навчання на цьому рівні студент повинен володіти кваліфікацією бакалавра. Спосіб за допомогою якого людина стає

магістрантом, визначається на національному рівні[2-3]. У колі діяльності Болонського процесу знаходиться і третій ступінь – аспірантура. Випускники аспірантури, які захистили дисертацію, іменуються докторами наук, проте у ряді країн, таких як Франція і Німеччина, є ступінь, що є аналогом доктора наук у радянській системі. Цей рівень вузівської підготовки не регулюється Болонським процесом. Болонський процес припускає і певну систему перевірки якості освіти, яка наочно засвідчує, що у вузі можна одержати потрібний мінімум знань.

У ході проведених зустрічей, нарад і конференцій в рамках Болонського процесу було сформульовано шість ключових принципів його роботи: введення двох циклів навчання, впровадження кредитної системи, контроль над якістю освіти, розширення мобільності, забезпечення працевлаштування випускників і привабливості європейської системи освіти. Українська вища освіта відрізняється від європейської освіти. Сьогодні вищі навчальні заклади України приймають до навчання до 70 відсотків випускників шкіл, тобто в 7 разів більше, ніж дозволяє нормальний розподіл інтелекту, тоді як в європейських країнах вищу освіту здатний здобути ледве один з десяти тих, хто вчився в школі.

Сьогодні наш диплом не визнається в Європі і наші фахівці без додаткового перенавчання не можуть влаштуватися на роботу за фахом. Більше всього не влаштовує закордонних працедавців у підготовці наших фахівців – низька дієвість знань. За європейським стандартом дипломований фахівець відразу займає робоче місце і виконує свої посадові обов'язки. Диплом гарантує високий рівень підготовки. Якщо фахівець не буде достатньо підготовлений, то імідж університету, який він закінчив, може бути втрачений, а його рейтинг відразу знижується.

Змінилася в Україні і традиційна система оцінок. Зараз у залікових книжках наших студентів ЗВО можна побачити чотири види оцінок, від «незадовільно» до «відмінно», причому незадовільні оцінки в більшості випадків вимагають перездачі іспиту до позитивного результату. І хоча формально прийнята п'ятибальна система, фактично використовуються три позитивні оцінки. Впровадження кредитної системи в наших ЗВО обумовлює кредитно-модульну організацію навчального процесу. За основу прийнята Європейська система перенарахування кредитів (ECTS). Ця система організації навчального процесу базується на поєднанні модульних технологій навчання і залікових освітніх одиниць[3]. Дана організація навчального процесу зменшує навантаження на студентів. Переваги кредитно-модульної системи полягають у лібералізації навчального процесу, в його орієнтації на студента.

Ця система стимулює розвиток інноваційних технологій і форм навчання у вищій школі, сприяє оптимальному плануванню змісту і методичному забезпеченню курсів з урахуванням кінцевих результатів навчання студентів. Також дана система включає постійний моніторинг і оцінку якості засвоєння освітніх програм з використанням сучасних методів

діагностики, сприяє створенню в українських ЗВО якості освітніх послуг і підготовки фахівців, умов для навчання впродовж всього життя [4].

Але одночасно з цим аналіз досвіду впровадження модульно-рейтингової системи в українських вузах свідчить про відсутність єдиного формату модуля і невідповідність даних модулів європейському формату. Ще до проблем впровадження кредитно-модульної системи в Україні відноситься недостатня забезпеченість студентів підручниками, інформаційними матеріалами та доступом до Інтернет-ресурсів.

Якщо порівнювати час навчання в учбових закладах Західної Європи та України то видно, що ступінь бакалавра у Франції відповідає атестату зрілості на Україні, а коледж у Франції – українській середній школі (гімназії). Разом з тим, коледж в Англії і Голландії є ЗВО. В цих країнах диплом бакалавра відповідає українському ступеню бакалавра, що надається університетами після четвертого року навчання. Існує невідповідність між однаковими назвами та реальним значенням ступенів, котрі надаються в різних країнах: голландських, німецьких, французьких та українських дипломів. Через різні терміни навчання у середній школі існують відмінності вимог до іноземних студентів з боку ЗВО різних країн. Так, наприклад, навчання в коледжах та університетах Англії, а також в університетах Німеччини починається після 13 років попередньої освіти. Тому, щоб вступити на перший курс вузів цих країн, потрібно закінчити два курси українського університету. До голландського вузу можна вступати одразу після закінчення середньої школи. А для того, щоб вступити до вузу Франції, необхідно закінчити перший курс українського університету.

Навчання в Німеччині та Франції безкоштовне, у Голландії студенти оплачують лише 30 відсотків вартості навчання, а в Англії навчання повністю оплачується студентами.

Отже, ми вважаємо, що Україна не повинна сліпо копіювати західні стандарти у сфері освіти, а ретельно відбирати прийнятні методики, удосконалювати і покращувати свою систему освіти, диверсифікуючи європейські методики навчання для інтеграції в Європейський освітній простір. Можна стверджувати, що Болонський процес став поштовхом для перегляду принципів і методології контролю якості освіти за міжнародними стандартами, та позитивно впливає на якість підготовки студентів у ЗВО України. Створення європейського простору вищої освіти сприятиме високій мобільності і конкурентоспроможності знань і умінь українських громадян. Створення високоефективної і рентабельної освіти в Україні є, перш за все, вимогою сучасного часу і реальною потребою нашого суспільства. На сучасному етапі Україна досягла розширення доступу до отримання вищої освіти і досягнення рівня, відповідного світовим стандартам, що сприятиме найбільш повному задоволенню освітніх потреб наших громадян.

Список використаних джерел:

1. Курепін В.М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у освітньому процесі закладів вищої освіти, уклад. В.М. Курепін, А.Б. Веліховська, К.М. Комісаренко // Перспективна техніка і технології – 2019 :

матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів і студентів, м. Миколаїв, 27 вересня 2019р. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – С. 132 – 134.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6407> (дата звернення 22.02.2020).

2. Літвінчук С. Б. Дидактичні аспекти професійної підготовки студентів-аграріїв в умовах Болонського процесу / С. Б. Літвінчук // Соціокультурні процеси на Півдні України в сучасних вимірах : XXI Всеукраїнська науково-методична конф., Миколаїв, 12-17 листопада 2018 р. / ЧНУ ім. П. Могили. – Миколаїв : Вид.-во ЧНУ ім. П. Могили, 2018. – С. 1-7. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/5807> (дата звернення 22.02.2020).

3. Літвінчук С. Б. Модульно-компетентнісні аспекти процесу навчання відповідно до вимог болонського процесу / С. Б. Літвінчук // Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні : матеріали причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25 - 27 квітня 2018 р. – Миколаїв : МНАУ, 2018. – С. 88-102.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3895> (дата звернення 22.02.2020).

4. Веліховська А. Дидактичні засади формування інформаційного освітнього середовища навчального закладу / А. Веліховська // Нова педагогічна думка. - 2015. - № 2. - С. 183-186.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3778> (дата звернення 22.02.2020).